

Iwona Wasiak

Uniwersytet Szczeciński

Rola cen i wolumenu jako czynników eksportu Polski

Streszczenie

W artykule przedstawiono analizę dwóch głównych czynników determinujących eksport krajów i regionów, tj. ceny i wolumenu na przykładzie Polski. Celem opracowania jest próba odpowiedzi na pytanie: który z wymienionych czynników odegrał większą rolę w osiągnięciu bardzo wysokiej dynamiki polskiego eksportu, jako podstawy ożywionego wzrostu gospodarczego naszego kraju w ostatniej dekadzie.

Teoretyczną podstawą analizy empirycznej są założenia dwóch modeli rozwoju eksportu, bazujących na strategii niskich (np. Chiny) lub też wysokich cen (np. Niemcy, Japonia oraz – w innym aspekcie – kraje OPEC). Analizą objęto przede wszystkim ubiegłą dekadę z uwagi na chęć ukazania wpływu akcesji Polski do Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: eksport, cena, wymiana międzynarodowa

Uwagi wstępne

Dobre wyniki gospodarcze naszego kraju w ostatnich latach (zwłaszcza w porównaniu z sytuacją ekonomiczną innych krajów europejskich) to niewątpliwie efekt wielu czynników. Należy jednak szczególnie podkreślić fakt, że względnie bardzo dobrym wynikiem gospodarczym towarzyszyła wyjątkowo wysoka dynamika eksportu (por. rysunek 1). Nieprzerwany wzrost eksportu charakteryzuje właściwie całe ostatnie dwudziestolecie handlu zagranicznego Polski (wyjątkiem jest rok 2009 – kiedy to wystąpiły na całym świecie skutki kryzysu finansowo – ekonomicznego) .

W literaturze wyróżnia się wiele czynników determinujących wielkość eksportu, jakkolwiek wszystkie one mogą być sprowadzone do dwóch podstawowych: wolumenu i ceny¹. Kwestia dość ścisłej współzależności między ceną a podażą eksportową znajduje odzwierciedlenie w – omówionych w dalszej części artykułu – strategiach eksportowych konkurencji na rynku międzynarodowym. Celem niniejszego

1 Szerzej por. np.: J. Dudziński, *Ceny rynku międzynarodowego, tendencje i mechanizm*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 1998, s. 143 – 161.

opracowania jest analiza wpływu cen eksportowych i wolumenu wywozu na wielkość i dynamikę polskiego eksportu, pozwalająca odpowiedzieć na pytanie: w jakim stopniu każdy z wymienionych czynników wpłynął na wspomniany wzrost wywozu zagranicznego. Szczególny nacisk położono na ostatnią dekadę, a więc okres w którym uwidoczniły się skutki przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

W pierwszej części opracowania przedstawiono – w sposób syntetyczny – rozważania na temat teoretycznych aspektów wpływu ceny i wolumenu na wielkość eksportu. W drugiej – zasadniczej – zaprezentowano wyniki analiz empirycznych dotyczących zależności między wskazanymi czynnikami a wartością eksportu i jej dynamiką. W ostatniej przedstawiono natomiast kilka uwag dotyczących perspektyw analizowanych zjawisk.

Zakres czasowy pracy obejmuje – jak już wspomniano – okres ostatniej dekady, przy czym tam gdzie było to uzasadnione, także okresy wcześniejsze. Mimo, że dane dotyczące eksportu Polski w roku 2011 są już w znacznej mierze dostępne, to jednak brak jest szczegółowych danych obejmujących analizowane w opracowaniu kraje i regiony. Stąd też w badaniach uwzględniono dane do roku 2010 włącznie.

W pracy wykorzystano dane źródłowe pochodzące przede wszystkim z raportów i roczników statystycznych UNCTAD oraz GUS, wysoce przydatne okazały się również raporty Instytutu Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktury za odpowiednie lata.

Cena a wolumen eksportu – uwagi ogólne

Wielkość wpływów eksportowych kraju zależy od dwóch – stanowiących przedmiot analizy – czynników: dynamiki cen eksportowych oraz wzrostu wielkości wywozu w ujęciu ilościowym czyli wolumenu. W teorii ekonomii wskazuje się na istnienie ścisłej współzależności między ceną a popytą. Efektem tej współzależności jest zjawisko zwane niekiedy „substytucją jakości i ilości”², obserwowane zarówno w skali mikro – czyli na poziomie przedsiębiorstw, jak i w skali makro – gdzie znajduje ono odzwierciedlenie w strategii konkurencji na rynku międzynarodowym.

Szerzej problem substytucji jakości i ilości omawiany jest w literaturze z zakresu marketingu. Wyróżnia ona z jednej strony strategię wiodącej pozycji pod względem kosztów całkowitych, czyli strategię „przywództwa kosztowego”, z drugiej – strategię „zróżnicowania”. Strategia „przywództwa kosztowego” („niskich cen”) zakłada utrzymywanie niskich kosztów produkcji i zwiększanie obrotów przez stosowanie konkurencyjnych cen. Strategia „zróżnicowania” pozwala natomiast na powiększanie dyna-

2 Szerzej na ten temat porównaj np. J. Dudziński, *Substytucja „ilości i jakości” a strategia cen eksportowych we współczesnym handlu międzynarodowym* [w :] *Problemy Handlu Zagranicznego i Gospodarki Światowej*, Zeszyty Naukowe nr 281, Szczecin Uniwersytet Szczeciński 2000, s 7 – 8.

miki obrotów w ujęciu wartościowym w wyniku ustalenia wysokiej ceny na produkt, wykreowany w sposób wyróżniający go pod względem cech najbardziej cenionych przez klientów.³ W praktyce produkt wyższej jakości (czyli o większym natężeniu cech użytkowych) może być często ekwiwalentem większej liczby produktów o niższym poziomie jakości. Oznacza to, że określoną wartość eksportu na poziomie firmy czy kraju można uzyskać sprzedając większą liczbę dóbr niższej jakości, a więc i niższej cenie, lub – substytucyjnie – mniejszą liczbę dóbr wysokiej jakości (i o wyższej cenie)⁴.

Jednym z przykładów substytucji jakości i ilości w praktyce może być sytuacja na rynku międzynarodowym minionej dekady, kiedy to mimo pogarszających się relacji cen na niekorzyść dóbr przetworzonych, eksporterzy tych produktów stale zwiększali swój udział w światowej podaży eksportowej, o czym piszę szerzej w dalszej części artykułu.

W literaturze przedmiotu – w zależności od stosowanej strategii eksportowej – wyróżnia się dwie grupy krajów. Do pierwszej, utożsamianej ze stosowaniem strategii „różnicowania” zalicza się eksporterów towarów o dużym stopniu przetworzenia, towarów nauko- chłonnych (np. Niemcy, Japonia, Szwajcaria). W grupie tej konkurencja opiera się na jakości. Druga grupa to eksporterzy towarów nisko przetworzonych, o charakterze standardowym, w której konkurencja przybiera formę cenową (np. Chiny)⁵. Można także mówić o występowaniu w praktyce trzeciej – nie ujmowanej dotąd szerzej w tym aspekcie w literaturze przedmiotu – strategii cenowej. Jest to szczególna odmiana strategii „różnicowania”, polegająca na celowym ograniczaniu podaży z zamiarem uzyskania wyższej ceny eksportowej, praktykowana na przykład przez kraje będące głównymi eksporterami ropy naftowej (OPEC jako umowa kartelowa).

Kierunki zmian w strukturze geograficznej światowego eksportu

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 1 w ostatnim dwudziestoleciu swój udział w światowym eksporcie najbardziej zwiększyły kraje o względnie niskich kosztach produkcji. Dotyczy to zwłaszcza eksporterów dóbr przetworzonych z grona krajów rozwijających się (a w szczególności Chin), których udziały w latach 2000 – 2010 wzrosły odpowiednio: eksporterów dóbr przetworzonych z 19% do blisko 25% i Chin z 3,8% do ponad 10%. W tym samym okresie udział eksporterów ropy i gazu zwiększył się w bardzo niewielkim stopniu, bo zaledwie o 2 punkty procentowe (ilustruje to

3 E. Frąckiewicz, *Strategie cen* [w:] *Zarządzanie marketingowe*, Warszawa PWE, 2004, s. 84, porównaj też: A. Sznajder, *Strategia marketingowa na rynku międzynarodowym*, Warszawa PWN, 1995, s.109 i n.

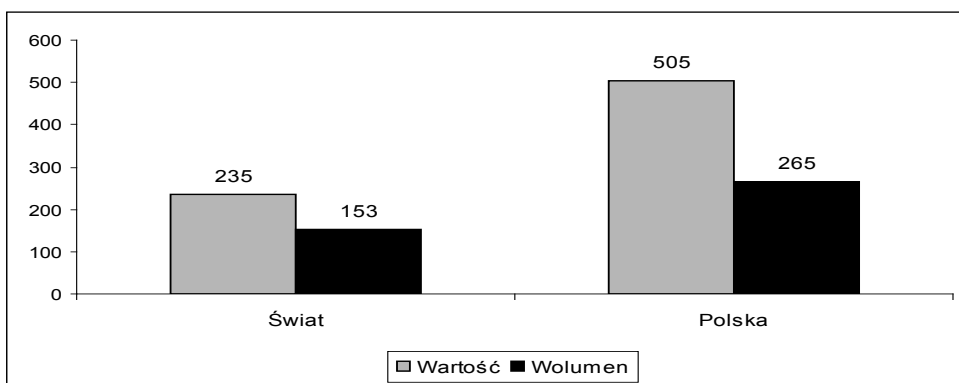
4 Por. Curry D. J., Riesz P.C.: *Proces and Proces, Quality – Relationship*, Journal of Marketing 1988, nr 1.

5 Porównaj np.: *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, red. J. Rymarczyk, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne Warszawa 2006, s. 74.

rysunek 2). W tym okresie udział Rosji zwiększył się o 1 pkt procentowy, do ok. 2,6% łącznego wywozu światowego, co wymaga szczególnego podkreślenia w związku z wyjątkowo korzystnymi wówczas relacjami cen paliw. Ukazane tendencje przedstawione są – w sposób syntetyczny – na rysunku 2. Kraje naftowe reprezentuje na nim Arabia Saudyjska, znaczący eksporter ropy naftowej, której udział w omawianym okresie (mimo bardzo silnego wzrostu cen paliw) zmniejszył się wyraźnie (z 4,9 % w roku 1980 do 1,6 % w 2010).

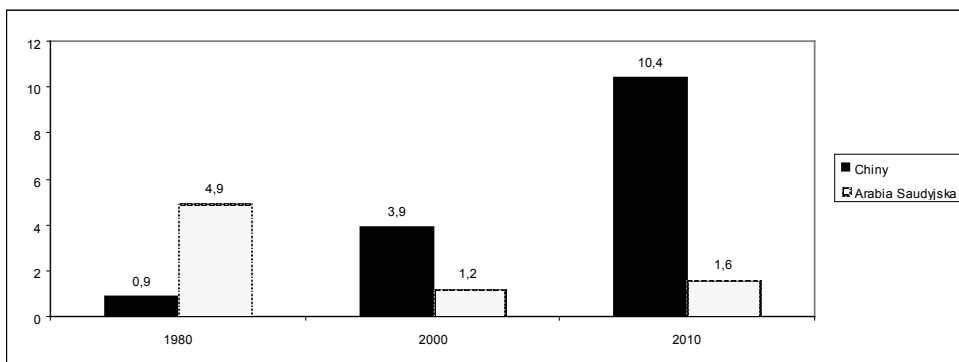
W ostatniej dekadzie spadła natomiast rola krajów rozwiniętych gospodarczo. Przypadający na te kraje odsetek światowego eksportu zmniejszył się dość znacząco: o 12 punktów procentowych (z niemal 66 % w roku 2000 do 54 % w 2010).

Rysunek 1. Dynamika wartości i wolumenu eksportu Polski i świata w latach 2000 –2010 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Handbook of Statistics, UNCTAD, New York 2011, s.2-26 oraz 226-255.

Na tle ukazanych wyżej tendencji na podkreślenie zasługuje znaczący wzrost udziału Polski w eksporcie światowym. Rola odgrywana przez nasz kraj zwiększyła się bowiem dwukrotnie. Dobitnie ilustrują to zjawisko dane przedstawione w tabeli 2. Wynika z nich bowiem, że o ile udział Polski w światowym eksporcie wzrósł o ponad 100%, to przykładowo udział krajów strefy euro spadł w tym samym okresie o 7%.

Rysunek 2. Udział Chin i Arabii Saudyjskiej w eksporcie światowym w latach 1980 – 2010 (w %)

Źródło: jak pod rysunkiem 1.

Tabela 1.
Struktura światowego eksportu w latach 1980- 2010 (w %)

Regiony i wybrane kraje	1980	1990	2000	2005	2008	2009	2010
Świat	100	100	100	100	100	100	100
Kraje rozwinięte gospodarczo	66,3	72,4	65,7	60,4	56,4	56,4	54,1
Kraje transformacji ustrojowej	4,2	3,4	2,4	3,5	4,6	3,8	4,0
Kraje rozwijające się w tym:	29,5	24,2	31,9	36,2	39,0	39,8	41,8
– eksporterzy ropy i gazu	13,4	5,0	4,9	6,5	8,0	6,9	6,9
– eksporterzy dóbr przetworzonych	6,5	12,1	19,3	21,2	21,6	23,1	24,7
Wybrane kraje							
Polska	0,7	0,4	0,5	0,8	1,0	1,1	1,0
Niemcy	-	11,8	8,5	9,2	8,9	8,9	8,3
Rosja	-	-	1,6	2,3	2,9	2,4	2,6
Chiny	0,9	1,8	3,8	7,3	8,9	9,6	10,4
USA	11,0	11,3	12,1	8,6	8,0	8,4	8,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Handbook of Statistics, UNCTAD, New York 2011, s. 10-22.

Tabela 2.
Udział Polski w handlu międzynarodowym w latach 2000 – 2010 (w %)

Regiony i wybrane kraje	2000	2010	Przyrost 2010 do 2000 (w %)
Polska	0,46	0,96	110,6
Pozostałe kraje Europy Środkowo-Wschodniej	1,42	2,23	69,8
Strefa euro	27,34	25,46	-6,9

Źródło: M. Rubaszek, Kurs złotego a rozwój polskiej gospodarki, Dziennik Gazeta Prawna, Niezależny Dodatek Tematyczny Media Planet, luty 2012.

Dynamika wartości eksportu – Polska a świat

Wskazany wyżej znaczący wzrost udziału Polski w światowym eksporcie był oczywiście efektem bardzo wysokiej dynamiki wartości wywozu naszego kraju. Jak wynika z danych zawartych w tabeli 3. dynamika wartości eksportu Polski była dwukrotnie wyższa od średniej światowej i ponad dwukrotnie wyższa od tempa wzrostu wywozu w Europie. O ile bowiem wartość polskiego eksportu w roku 2010 przewyższała blisko pięciokrotnie poziom notowany w roku 2000, to łączny światowy eksport zwiększył się w tym okresie tylko nieco ponad dwa razy. Szczególnie silną dysproporcję obserwujemy porównując dynamikę wartości eksportu Polski i tradycyjnych eksporterów z grupy krajów rozwiniętych gospodarczo. W analizowanym okresie nasz główny partner handlowy – Niemcy – odnotowały bowiem wyraźnie niższy od Polski wzrost wartości eksportu (o 130 %), a Stany Zjednoczone – światowa potęga gospodarcza – zwiększyły wartość swojego wywozu zaledwie o 60%.

Tabela 3.
Dynamika wartości eksportu wybranych krajów i regionów w latach 2005 – 2010 (rok 2000 = 100)

Regiony i wybrane kraje	2005	2007	2008	2009	2010
Świat	162,7	217,0	250,0	194,0	235,3
Europa	166	218,2	242,3	188,1	211,6
Kraje rozwinięte gospodarczo	149,4	192,8	214,5	166,4	193,9
Kraje transformacji ustrojowej	234,9	356,3	478,5	309,8	399,6
Kraje rozwijające się w tym:	184,6	256,5	305,9	242,0	308,3
– eksporterzy ropy i gazu	215,2	301,0	411,9	275,4	333,0
– eksporterzy dóbr przetworzonych	179,3	248,0	280,4	232,9	302,1
Wybrane kraje					
Polska	282,8	442,1	536,3	429,5	491,6
Niemcy	176,3	239,7	261,6	202,6	230,2
Rosja	230,9	335,7	446,9	287,4	379,3
Chiny	305,7	488,6	573,2	482,2	633,3
USA	116,0	148,7	166,3	135,1	163,4

Źródło: jak w tabeli 1.

Godny odnotowania jest fakt, iż wartość eksportu naszego kraju rosła szybciej od wywozu z grupy szybko rozwijających się eksporterów dóbr przetworzonych, przewyższając także wzrost odnotowany przez kraje surowcowe (w tym Rosję), które – jak już wspomniano – korzystały przecież w tym okresie z korzystnej koniunktury cenowej⁶. Wyniki polskiego eksportu w ostatniej dekadzie są wręcz imponujące pod względem dynamiki wartości. Spośród znaczących w światowej wymianie krajów (ujętych w tabeli 3) ustępujemy jedynie Chinom (wzrost wartości ponad sześciokrotny) stosującym z powodzeniem omawianą już strategię „niskich cen”.

Należy w tym miejscu podjąć próbę analizy, który z dwóch podstawowych czynników : wolumen czy cena, odegrał w ukazanym procesie ważniejszą rolę i która z przedstawionych strategii („różnicowania” czy też „niskich cen”) dominowała wśród polskich eksporterów.

Wolumen jako czynnik eksportu

Jak wynika z analizy danych zawartych w tabeli 4 dynamika wolumenu, była czynnikiem niewątpliwie istotnym i w znacznym stopniu determinującym wartość eksportu naszego kraju. Wzrost wolumenu eksportu Polski o 157% przewyższał bowiem trzykrotnie dynamikę światową, a jeszcze większa dysproporcja rysuje się w porównaniu ze wzrostem wolumenu z krajów europejskich czy też rozwiniętych gospodarczo, które odnotowały przyrost wolumenu wywozu zaledwie o ponad 30%.

⁶ Należy jednak pamiętać o naturalnych ograniczeniach – popytowych i podażowych – wzrostu eksportu z tej grupy krajów

W ostatniej dekadzie dynamika wolumenu naszego kraju (257% , 2000 = 100) była nawet wyższa od tempa wzrostu wolumenu krajów rozwijających się (202 %). Szczególnie silne różnice występują w porównaniu z dynamiką wolumenu krajów o surowcowej strukturze wywozu: eksporterzy ropy i gazu zanotowali bowiem wzrost wolumenu zaledwie o 24%, a Rosja o 41%. Podkreślenia wymaga stosunkowo niskie tempo wzrostu wolumenu eksportu USA i innych krajów rozwiniętych. Pod względem dynamiki wolumenu wywozu nasz kraj ustępował – spośród wszystkich analizowanych krajów – tylko Chinom i (w ostatnim analizowanym roku) eksporterom dóbr przetworzonych.

Na tle analizy danych zawartych w tabeli 4 wyłania się więc wniosek, że wysoką dynamikę wolumenu wywozu można uznać za bardzo istotny czynnik wskazanego wyżej wydatnego wzrostu wartości eksportu Polski i znaczącego wzrostu udziału naszego kraju w eksporcie światowym.

Tabela 4.
Dynamika wolumen eksportu – wybrane kraje i regiony (rok 2000 = 100)

Regiony i wybrane kraje	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Świat	111	123	130	142	151	154	134	153
Europa	110	120	125	136	141	144	124	137
Kraje rozwinięte gospodarczo	105	114	120	130	135	139	118	132
Kraje transformacji ustrojowej	123	138	139	149	163	162	139	156
Kraje rozwijające się w tym:	122	142	155	172	187	193	173	202
eksporterzy ropy i gazu	101	113	116	117	119	122	117	124
eksporterzy dóbr przetworzonych	130	157	179	208	234	248	220	270
Wybrane kraje								
Polska	144	171	188	219	239	257	235	257
Niemcy	115	128	136	152	163	165	138	160
Rosja	117	128	130	137	145	141	125	141
Chiny	180	237	301	377	459	507	438	567
USA	93	101	109	120	128	135	115	133

Źródło jak w tabeli 1, oraz Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego Polski, GUS, Warszawa 2011, s. 45.

Tabela 5.
Struktura geograficzna polskiego eksportu w latach 1995 – 2010 (w %)

Rok	Kraje rozwinięte gospodarczo			Kraje transformacji ustrojowej	Kraje rozwijające się
	Razem	Europa			
		Razem	UE		
1995	82,6	79,2	77,7	10,5	6,7
2005	84,9	81,6	78,6	9,2	5,5
2010	85,3	83	81,2	8,9	5,7

Źródło: jak w tabeli 1.

Jak się wydaje można mówić o dwóch podstawowych przyczynach bardzo wysokiej dynamiki wolumenu eksportu Polski.

Po pierwsze jest to liberalizacja handlu i akcesja Polski do Unii Europejskiej. Jednocześnie można założyć, że dynamiczny wzrost udziału sprzedaży do krajów nie należących do UE po akcesji w roku 2004, ma także pośredni związek z naszym przystąpieniem do Wspólnoty. Potwierdza to tezę o rosnącej konkurencyjności naszej oferty eksportowej w wyniku dostosowania polskich produktów do unijnych standardów i wymagań jakościowych kosztem stosowanej wcześniej strategii „niskich cen”⁷.

Jednocześnie można zauważyć, że dynamicznym zmianom rozmiarów eksportu po przystąpieniu Polski do UE towarzyszyły również zmiany w jego strukturze. Jak wynika z danych tabeli 5 – w 2010 r. ponad 85% polskiego eksportu trafiło na rynki krajów rozwiniętych gospodarczo, w tym ponad trzy czwarte do UE. Wzrost znaczenia krajów europejskich w strukturze polskiego eksportu wiąże się z systematycznym spadkiem udziału pozostałych krajów jako rynków zbytu dla polskiego eksportu.

Po drugie, można przypuszczać, że znaczny wpływ na wzrost wolumenu miała wysoka w badanym okresie dynamika światowego popytu na produkty podstawowe (tj. surowce, paliwa i żywność), które odgrywają w Polskim eksporcie nadal stosunkowo dużą rolę (ponad 20% udziału w wywozie w roku 2010)⁸. Warto w tym kontekście podkreślić, iż spośród głównych eksporterów światowych w roku 2010 tylko w USA udział surowców i żywności w eksporcie był wyższy (23,7%). Natomiast w eksporcie Niemiec (11,6%) i Chin (zaledwie 6,5%) udział dóbr podstawowych był znikomy.

Kwestia ta wiąże się z dynamiką *unit value* i tzw. boomem surowcowym⁹ czyli wzrostem cen surowców i żywności w ostatnich dwóch dekadach, który premiował kraje surowcowe (por. tabela 6). W świetle powyższych rozważań bardzo interesujący jest zatem fakt, że w ostatniej dekadzie – mimo niekorzystnych relacji cenowych – udział w światowym eksporcie, z 19% do blisko 25% (por. tabela 1) zwiększyła grupa eksporterów dóbr przetworzonych z krajów o niskich kosztach produkcji. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje kwestia kierunków i siły oddziaływania cen światowych na dynamikę eksportu i zmiany udziału Polski w eksporcie światowym.

7 Por. np. J. Narętkiewicz, J. Staśkiewicz, *Charakterystyka obrotów polskiego handlu zagranicznego w latach 1990-2008*, [w:] J. Dudziński (red.) *Podstawy handlu zagranicznego*, Warszawa Difin, 2010, s. 215-224.

8 Por. np. J. Chojna, *Szacunek terms of trade w obrotach surowcowych* [w:] K. Marczewski (red.) *Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2008-2011* Warszawa Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktury, 2010, s. 136-137.

9 Por. np. T. Helbing, V. Mercer-Blacman, K. Cheng, *Commodities Boom. Riding a Wave*, Finance and Development 2008, March, s. 13.

Dynamika cen eksportowych wg krajów i regionów

Analiza cen w eksporcie światowym dokonywana jest w oparciu o tzw. wskaźniki ceny jednostkowej w eksporcie (czyli *unit value*). Wskaźniki te liczone są przez urzędy statystyczne jako ceny rzeczywiste występujące w obrotach handlu międzynarodowego. W statystykach światowych prezentowane są wskaźniki *unit value* w przekroju geograficznym (kraje, regiony) oraz towarowym (grupy towarowe i poszczególne produkty). Ceny te różnią się – niekiedy dość znacznie – od tzw. cen rynkowych (*market prices*), opartych na przykład na notowaniach z giełd towarowych.

Tabela 6.

Wskaźnik dynamiki cen eksportowych wybranych regionów i krajów w latach 2003 – 2010 (2000 = 100)

Regiony i wybrane kraje	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Świat	106	116	125	132	144	162	145	155
Europa								
Kraje rozwinięte gospodarczo	110	120	125	130	143	155	141	146
Kraje transformacji ustrojowej	109	132	169	198	219	293	221	255
Kraje rozwijające się w tym:	97	106	119	128	137	158	139	154
– eksporterzy ropy i gazu	108	134	186	223	253	338	229	285
– eksporterzy dóbr przetworzonych	93	97	100	102	106	113	106	112
Wybrane kraje								
Polska	118	138	150	160	185	209	183	265
Niemcy	118	129	130	132	147	158	147	144
Rosja	110	135	178	210	232	317	232	268
Chiny	98	101	102	103	106	113	110	112
USA	100	104	107	111	116	123	117	123

Źródło: jak w tabeli 1, s. 234-251.

Z analizy danych zawartych w tabeli 6 wynika, że dynamika cen w eksporcie Polski była zdecydowanie wyższa od światowego wskaźnika *unit value*, który wzrósł w ostatniej dekadzie o ponad 50%. Ceny eksportowe naszego kraju w tym okresie zwiększyły się bowiem aż o 165%, czyli rosły trzy razy szybciej od cen światowych. Umiarkowany wzrost średnich cen w eksporcie światowym w analizowanym okresie (mimo wspomnianej bardzo wysokiej dynamiki cen surowców i żywności) spowodowany był dominującą rolą eksportu dóbr przetworzonych w łącznym światowym wywozie (ich udział wynosi bowiem około 70%). Średnie ceny w eksporcie z krajów o dużym udziale wyrobów przetworzonych charakteryzowały się zatem także w ostatniej dekadzie bardzo umiarkowanym wzrostem cen (Chiny 12%, eksporterzy dóbr przetworzonych łącznie 12%, Niemcy 44%). Spośród krajów i regionów prezentowanych w tabeli 6 korzystniej od dynamiki cen eksportowych naszego kraju kształtowały się tylko ceny z krajów o surowcowo – rolnej strukturze wywozu (kraje naftowe i Rosja odnotowały aż blisko trzykrotny wzrost średnich cen eksportowych).

Podsumowanie

Przeprowadzone w artykule rozważania prowadzą do wniosku, że na wysoką dynamikę eksportu Polski w ostatniej dekadzie wpływ miały – w zbliżonym stopniu- obydwa czynniki determinujące wartość obrotów tj. cena i wolumen. Wskazana sytuacja odbiega więc dość wyraźnie od przedstawianych w literaturze, w której akcentuje się rolę wolumenu wywozu (np. Chiny, kraje eksporterzy wyrobów przetworzonych) lub też cen (kraje surowcowe lub o dominującym udziale dóbr wysoko przetworzonych).

Jak się wydaje na tę specyficzną sytuację naszego kraju znaczny wpływ miała akcesja Polski do UE. Spowodowała ona z jednej strony wzrost popytu w związku z szerszym otwarciem olbrzymiego rynku i liberalizacją handlu, z drugiej natomiast – przekształcenia w strukturze wywozu w kierunku zwiększenia w nim udziału dóbr o dużo większym niż dawniej stopniu uszlachetnienia.

Drugim istotnym czynnikiem była sytuacja koniunkturalna w gospodarce światowej i bardzo silny wzrost cen surowców i żywności (tzw. boom surowcowy). Z uwagi na fakt, że względnie duży udział w eksporcie Polski odgrywają nadal surowce i żywność, tendencja ta miała znaczny wpływ na kształtowanie się średnich jednostkowych cen w polskim eksporcie (*unit value*) oddziałując w kierunku zwiększenia ich dynamiki.

Price and volume as drivers of Polish exports

Summary

In the paper two major export drivers, i.e. price and volume, are analysed for countries and regions, focusing on Poland. The aim of the study is to find out which of these determinants have contributed the most to the surge in Polish exports which, in turn, boosted the entire Polish economy in the last decade.

The empirical analysis is based on theoretical assumptions of two models explaining exports development based on low price strategy (e.g. China) or high price strategy (e.g. Germany or Japan), and in another dimension – on the OPEC countries. The analysis has focused particularly on the previous decade so as to identify the impact of Poland's access to the European Union.

